

ОСВІТА І СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ Й СУСПІЛЬСТВА

Всеукраїнська науково-практична
конференція з міжнародною участю

24 листопада 2022 року

Чернівці

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницький національний університет
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Національний авіаційний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Всеукраїнська науково-практична конференція
з міжнародною участю

**ОСВІТА І СОЦІАЛЬНА РОБОТА
ЯК РЕСУРСИ РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ Й СУСПІЛЬСТВА**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
24 листопада 2022 року*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 37.013.42:37.015.311
О-723

Редакційна колегія випуску:

Федірчик Тетяна, декан факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Тимчук Людмила, завідувач кафедри педагогіки та соціальної роботи, доктор педагогічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Кармалюк Сергій, заступник декана факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Данильчук Лариса, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Хмельницького національного університету, керівник науково-дослідної лабораторії «Креативної педагогіки та зв'язків із громадськістю», дійсний член-кореспондент АМСКП «Полісся».

Сидорчук Нінель, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрогогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка, академік АМСКП «Полісся».

Раєвська Яна, доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, завідувач кафедри психології, Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Опалюк Тетяна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Балахтар Валентина, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки професійної освіти Національного авіаційного університету.

Гуляєва Марія, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Камбур Андрій, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

О-723 **Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства :** матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 24 листопада 2022 р.). Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2023. 280 с.

ISBN 978-966-423-773-1

До збірника увійшли тези доповідей учасників конференції, які відображають різновекторний аналіз цільових сфер перетину освіти і соціальної роботи; авторські рефлексії щодо пошуку й обґрунтування ефективних і оптимальних організаційно-змістових засад та механізмів освіти, здатних реалізувати соціальну політику захисту прав людини, забезпечення гідного рівня життя, сприяння адаптації й повноцінному функціонуванню населення в умовах постійних суспільних трансформацій.

УДК 37.013.42:37.015.311

За зміст матеріалів редколегія відповідальності не несе

ISBN 978-966-423-773-1

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023

Наталія НОВІКОВА, Іван ТІМКІН СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ПАСАЖИРАМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В АЕРОПОРТАХ	142
Юлія ОВОД СТАН СФОРМОВАНOSTI ГOTOВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	145
Наталія ОЛЕКСЮК, Олена БАЧИНСЬКА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДИ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СЕРЕДОВИЩІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	148
Тетяна ПАВЛЕНКО МЕТОД ПСИХОТЕРАПІЇ «Я-РЕКОНСТРУКЦІЯ» В РОБОТІ З ПСИХОСОМАТИКОЮ ...	151
Юлія ПИЛИПЕНКО, Наталія МИРОНЧУК АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	153
Марія ПРЕН СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ В УПРАВЛІНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ ОСВІТЯНСЬКОГО НАУЧІННЯ ГРОМАДЯН	156
Лариса ПЛАТАШ МОЖЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В НІМЕЧЧИНІ (НА ПРИКЛАДІ РЕЙН-МАЙНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ).....	160
Олександр ПОПОВ ПЕДАГОГІКА ПРИГОД ЯК МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	163
Наталія ПРОСКУРКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	166
Тетяна РАВЛЮК ПРОФІЛАКТИКА ГАЗЛАЙТИНГУ ЯК «ЗАВУАЛЬОВАНОГО» ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ.....	169
Яна РАЄВСЬКА, Анжела МІСЯЧЕНКО ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ОСІБ, ЯКІ ВТРАТИЛИ РОБОТУ	172
Яна РАЄВСЬКА, Юлія ТОПТИГІНА ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ	175
Яна РАЄВСЬКА, Арман ЦИБУЛЬСЬКИЙ ГІПОТЕТИЧНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПРИСКОРЕННЯ ПЕРЕБІГУ ЧАСУ	177

Наталія ОЛЕКСЮК
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи,
спеціальної освіти і менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка
nataliya_oleksiuk@ukr.net

Олена БАЧИНСЬКА
кандидат економічних наук
доцент кафедри інклюзивної економіки,
кібернетики та комп'ютерних наук
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
helena_kozak@ukr.net

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ В СЕРЕДОВИЩІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Проблема пошуку інструментів соціалізації молодих людей з інвалідністю завжди була актуальною, однак в умовах сьогодення вона стала більш гострою і вимагає комплексного підходу до її вирішення. На жаль, в Україні спостерігається тенденція до зростання чисельності дітей з порушеннями психологічного та фізичного розвитку, функціональними обмеженнями. Така ситуація ставить перед соціумом нові виклики – створити умови, за яких діти з інвалідністю не будуть відчувати себе ізгоями в суспільстві та будуть впевненими у завтрашньому дні. Діти та молодь з обмеженими функціональними можливостями мають розглядатися не як аномальна, а як особлива група людей.

Для повноцінного життя людина з інвалідністю має здійснювати, згідно з Т. Парсонсом, чотири функціональних дії: адаптацію, ціледосягнення, інтеграцію та утримання зв'язків. Так, адаптація передбачає створення економічного середовища, яке має забезпечити необхідний мінімум матеріальних благ. Ціледосягнення слугує задоволенню потреби у соціальній активності. Інтеграція здійснюється за допомогою правових механізмів і зменшує ступінь напруженості та запобігає соціальним конфліктам. Збереження суспільних цінностей здійснюється функцією утримання зв'язків [4].

Соціалізація дітей з інвалідністю є системою заходів, які спрямовані на усунення обмежень життєдіяльності або на якомога повну їх компенсацію, але за умови розв'язання як особистих проблем дитини, так й інших агентів соціального впливу. На рівні територіальної громади надання допомоги в установах соціальної спрямованості має сприяти соціалізації молоді з інвалідністю шляхом поліпшення загального доступу до ряду послуг, зокрема:

– *фізичних*, які спрямовані на відновлення, покращення, стабілізацію, координацію рухових дій, поліпшення самообслуговування, адаптацію особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю в суспільному житті;

– *психологічних (психолого-педагогічних)*, які передбачають психологічну й педагогічну психокорекцію якостей і функцій особи з інвалідністю, її мотивації до життєдіяльності та праці, профілактику негативних психічних станів, навчання прийомів і методів психологічної саморегуляції, корекцію розвитку;

– *професійних (трудових)*, а саме сприяння в професійному навчанні й адаптації, працевлаштуванні та психологічній підтримці в процесі професійної адаптації;

– *соціальних*, які включають соціально-побутову адаптацію і соціально-середовищну орієнтацію;

– *фізкультурно-спортивних* – фізкультурно-спортивна підготовка та адаптація, організація й проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять [2; 3].

Важливим шляхом інтеграції молоді у суспільне життя є її соціокультурна реабілітація в закладах соціального обслуговування: центрах ранньої соціальної реабілітації, центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями; спеціалізованих реабілітаційних центрах, центрах профорієнтації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями. Однак далеко не в усіх територіальних громадах такі центри функціонують через брак фінансування та відповідної кваліфікації спеціалістів (соціальний педагог, логопед-дефектолог, психолог, реабілітолог), недостатньо ефективну інформаційну роботу з сім'ями, де виховуються діти з інвалідністю, обмежений спектр соціальних послуг з реабілітації та адаптації для дітей-інвалідів у маленьких містах, селищах та селах, використання фахівцями переважно традиційних технологій реабілітації та адаптації молоді з інвалідністю тощо.

Узагальнення досвіду роботи центрів соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з інвалідністю в різних територіальних громадах дає можливість виокремити основні напрями соціально-педагогічної роботи, які реалізуються в таких закладах:

– діагностика та корекція соціально-психологічного стану дітей та молоді з інвалідністю;

– лікувально-оздоровча робота з дітьми та молоддю;

– соціально-побутове обстеження родин, що мають дітей із функціональними обмеженнями;

– формування в дітей та молоді навичок соціальної компетентності;

– розвиток потенційних творчих можливостей дітей та молоді;

– профорієнтаційна робота з молодими інвалідами;

– організація культурно-дозвільневої діяльності дітей та молоді;

– соціально-педагогічна робота з батьками та родичами дітей з інвалідністю [1].

Отже, в умовах сьогодення, надання високоякісних, доступних, гнучких, інтегрованих і ретельно скоординованих мультидисциплінарних послуг в умовах децентралізації є запорукою успішної соціалізації молоді з інвалідністю. Однак ресурсне забезпечення такого напрямку соціальної роботи у громаді є недостатнім і вимагає державної підтримки. Також важливе значення має рівень толерантності суспільства по відношенню до такої категорії людей та доброзичливе налаштування соціуму до людей з інвалідністю.

Список використаних джерел

1. Безпалько О.В. Шляхи адаптації та інтеграції в громаду дітей з обмеженими функціональними можливостями.

<http://eprints.cdu.edu.ua/1105/1/121-32-36.pdf> (дата звернення: 08.11.2022 р.)

2. Виноградова О.В. Інтегровані соціальні послуги як напрям соціалізації дітей з інвалідністю в громаді. URL:

<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34488/Vynogradova.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.11.2022 р.)

3. Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.11.2022 р.)

4. Дікова-Фаворська О.М. Особливості стилю життя осіб з інвалідністю. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2008/10/13-17_no-4_vol-27_2008_UKR.pdf (дата звернення: 12.11.2022 р.)

Наукове видання

ОСВІТА І СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК РЕСУРСИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ І СУСПІЛЬСТВА

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
24 листопада 2022 року*

*Науковий редактор,
відповідальна за випуск*

Людмила ТИМЧУК

Підписано до друку 16.03.2023. Формат 60x84/16.
Умов.-друк. арк. 15,0. Обл.-вид. арк. 16,2. Зам. № 3-001.
Видавництво Чернівецького національного університету.
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002